

Het Leesoffensief

22 september 2022

Het Leesoffensief in vogelvlucht

- Aanleiding
- Opdracht
- Werkwijze
- Adviesnota
- Eerste initiatieven
- Oproep

Het Leesoffensief in vogelvlucht

- Aanleiding
- Opdracht
- Werkwijze
- Adviesnota
- Eerste initiatieven
- Oproep

Nieuws Onderwijs

Het is van levensbelang, maar leerkrachten in spe zijn onvoldoende voorbereid om kinderen te leren lezen

Leren lezen op een school in Gent. Beeld Wannac Nimmgeertz

Toekomstige leerkrachten leren onvoldoende hoe ze hun leerlingen moeten leren lezen. Dat zegt de Taalraad na een doorlichting van Vlaamse en Nederlandse opleidingen.

PIETER GORDTS 21 oktober 2021, 05:00

Leesvaardigheid 15-jarigen daalt meer dan ooit en nog half zoveel wiskundeknobbels: dit zijn de nieuwe PISA-resultaten

De leesvaardigheid van Vlaamse 15-jarigen is op drie jaar tijd sterker gedaald dan ooit. Dat blijkt uit de nieuwe PISA-studie, een driejaarlijks onderzoek in 79 landen naar de vaardigheden van 15-jarigen. Op alle domeinen die werden onderzocht (lezen, wiskunde en wetenschap), daalden de prestaties van Vlaamse leerlingen. Sinds 2003 is de groep "wiskundeknobbels" zo goed als gehalveerd, al blijven we tot de Europese subtop behoren.

Robbe De Graeve, Tobias Santens 08.03.2019 09:38

ard Meest recent Corona Binnenland Buitenland Opinie Economie Cultuur Mee

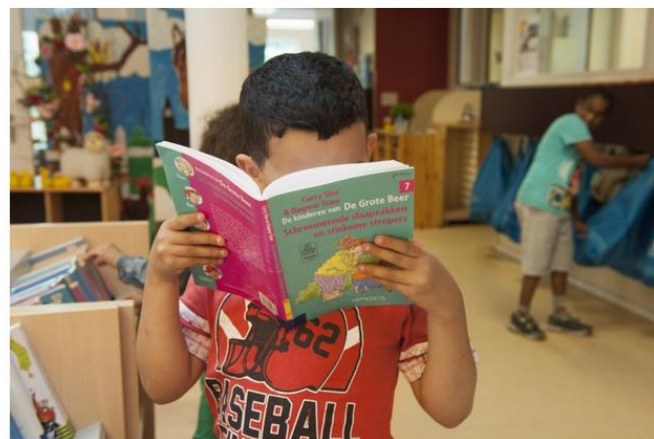
BEGRIJPEND LEZEN

‘Meestal lezen de kinderen alleen als er tijd over is’

De Onderwijsinspectie onderzocht waar het in het Vlaamse basisonderwijs precies fout loopt met het begrijpend lezen. ‘De scholen en de leerkrachten varen blind.’

Klaas Maenhout

vrijdag 12 juni 2020 om 3.25 uur

Leerlingen basisonderwijs scoren slechter op lezen en luisteren dan vijf jaar geleden

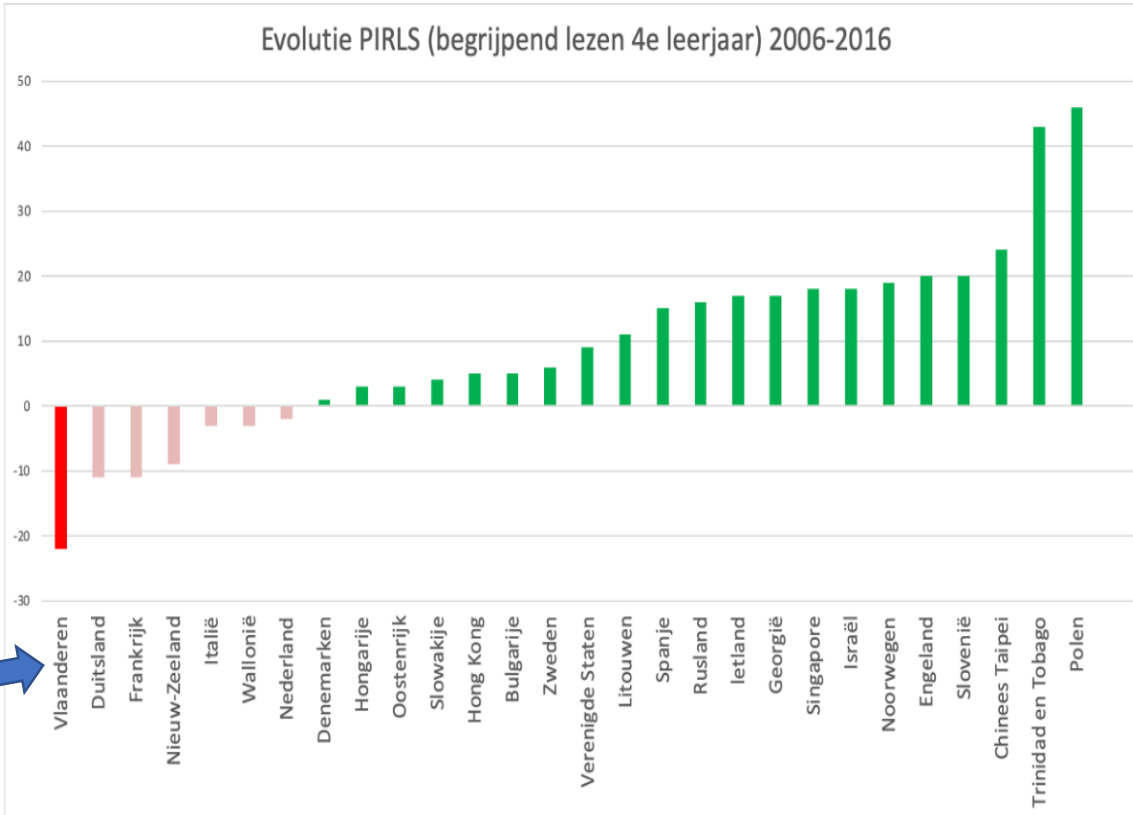
Leerlingen in het basisonderwijs scoren minder goed op begrijpend lezen en luisteren dan vijf jaar geleden. Dat blijkt uit een Vlaamse studie naar de kennis van de eindtermen. In totaal haalt 84 procent van de leerlingen de eindtermen, tegenover 92 procent in 2013.

Frank Segers 06.04.2019 16:52

Tienjarigen - PIRLS 2006-2016

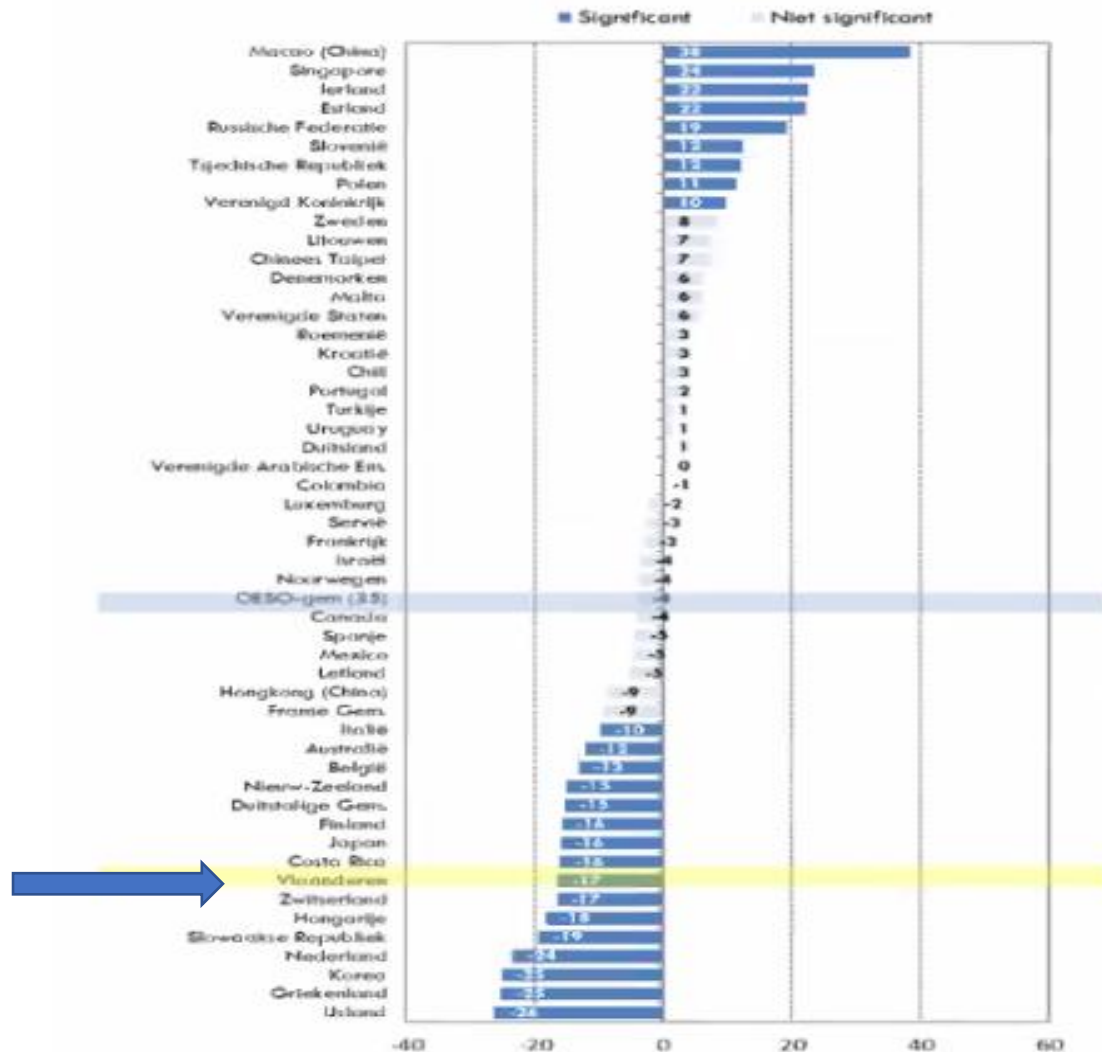
Evolutie PIRLS (begrijpend lezen 4e leerjaar) 2006-2016

Te weinig instructietijd voor taal en lezen

	2006	2016
% van totale instructietijd besteed aan lessen Nederlands en/of andere taalactiviteiten mbt het Nederlands	31%	26%
% van totale instructietijd besteed aan leesonderwijs en/of leesactiviteiten	15%	9%

Vijftienjarigen – PISA 2018 - leesbegrip

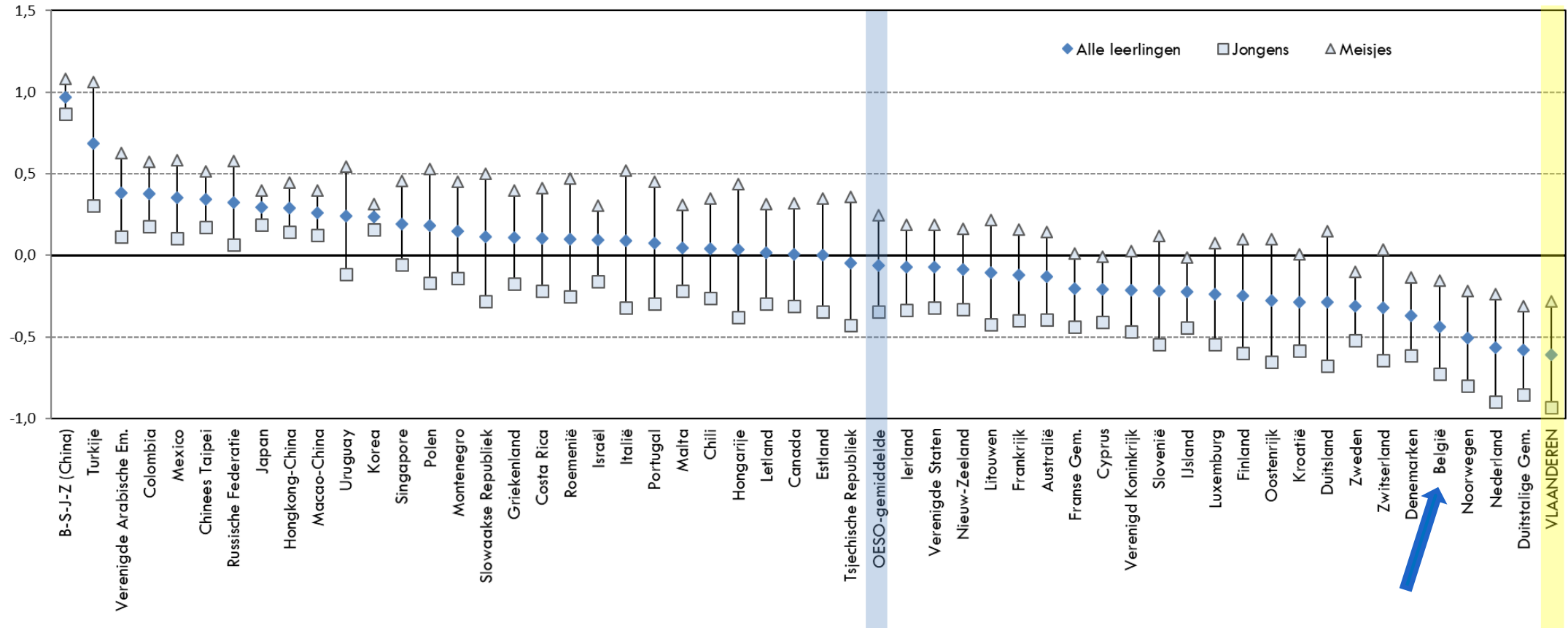
Overheen de OESO-landen veranderde de gemiddelde leesscore tussen 2009 en 2018 niet significant, maar in 25 landen/regio's is er wel een significante verandering.

In 16 van die landen (waaronder Vlaanderen) is de trend negatief. **De Vlaamse leesscore daalt 17 punten.**

Van de landen die in 2018 op hetzelfde niveau als Vlaanderen of hoger presteren, zien er 5 hun leesscore sinds 2009 significant achteruitgaan: Finland, Korea, Nieuw-Zeeland, Japan en Australië. Zij vertonen dus dezelfde trend als Vlaanderen.

Vijftienjarigen – PISA 2018 - leesplezier

Score op de index 'plezier in lezen'

Derde graad BSO – peiling 2021

(HERHALINGS)PEILING PROJECT ALGEMENE VAKKEN 2021 3DE GRAAD BSO

STEUNPUNT
TOETSONTWIKKELING
EN PEILINGEN

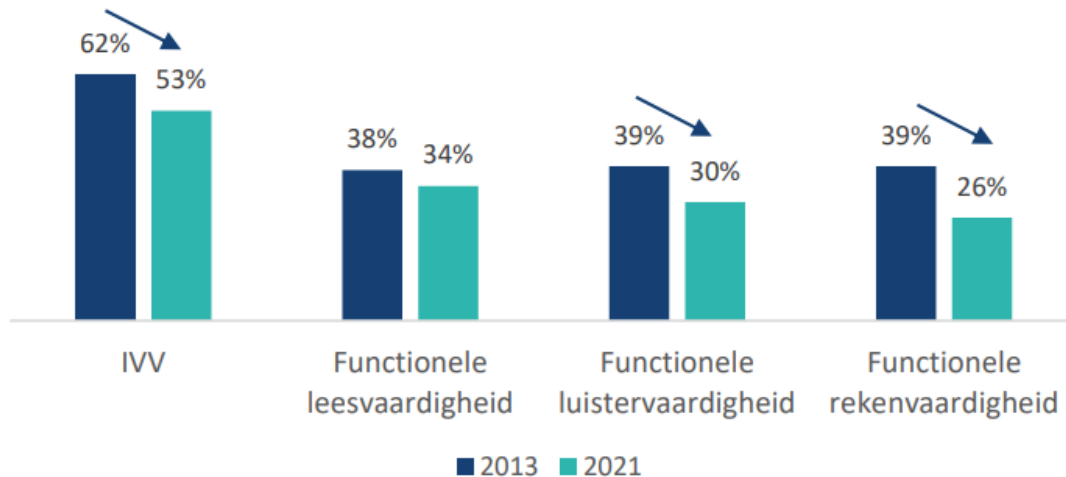

2944 leerlingen

174 scholen

Behalen de eindtermen PAV

Digitaal formulier invullen
(eindterm 23):

Het invullen van een maatschappelijk relevant formulier.

Bijkomende informatie geven in een open veld is moeilijker.

Commissie Beter Onderwijs

Adviezen 4 en 28

Verhogen van het taalkundig vermogen van de leerlingen, vanaf de kinderopvang tot in het secundair onderwijs.

Achterstand in de instructietaal aanpakken.

Het Leesoffensief in vogelvlucht

- Aanleiding
- **Opdracht**
- Werkwijze
- Adviesnota
- Eerste initiatieven
- Oproep

Opdracht - startschot

December 2020:

lancering Leesoffensief

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

DE VLAAMSE MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIEN EN VLAAMSE RAND

DE VLAAMSE MINISTER VAN WELZIEN, VOLKSGEZONDHEID, GEZIN EN ARMOEDEBESTRIJDING

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: EEN LEESOFFENSIEF VOOR VLAANDEREN

Samenvatting

Met deze mededeling geven de Minister van Onderwijs, de Minister van Cultuur en de Minister van Welzijn kennis van de adviesnota 'Een Leesoffensief voor Vlaanderen', waarvan de operationalisering start in het najaar van 2021 voor de periode 2021-2024.

Deze adviesnota werd op vraag van de betrokken ministers opgesteld door een breed samengestelde kern- en stuurgroep vanuit de grote bezorgdheid over de achteruitgang op het vlak van leesvaardigheid en leesmotivatie. Om een echte leescultuur te creëren en duurzame langetermijneffecten te realiseren, is een geïntegreerde aanpak van leesvaardigheid en leesmotivatie evenals een meer structurele en langdurige samenwerking tussen diverse bevoegdheden vereist.

De adviesnota kan, binnen de budgettaire mogelijkheden, de leidraad vormen voor een dergelijk geïntegreerd en beleidsdomein-overschrijdend leesbevorderingsbeleid voor de komende tien jaar.

Opdracht – actieterreinen

1. Vroeggeletterdheid
2. Onderwijs en lerarenopleidingen
3. Bibliotheken
4. Levenslang lezen en cultuurparticipatie
5. Wetenschappelijk onderzoek
6. Imagoverbetering: campagne leescultuur

Opdracht – samenstelling adviesgroep

Stuurgroep – kerngroep – voorzitter en ondervoorzitter

Stuurgroep - Iene Bocken, Hind Fraihi, Jona Hebbrecht, Hester Hulpia, Hai-Chay Jiang, Ruth Lasters, Kathleen Leemans, Marleen Lippens, Ruud Meert, Samuel-Joe Munanga, Mohamed Ouaamari, Ann Steverlynck, Martine Tanghe, Dirk Terryn, Kristof Thijssens, Wim Van den Broeck, Mieke Van Geel, Iris Vansteelandt, Soetkin Werbrouck.

Kerngroep - Hanneleen Broeckx, Jordi Casteleyn, Katrien Cerpentier, Pieter-Jan De Geest, Jonas De Smedt, Sylvie Dhaene, Ellen Hanssens, Paul Hermans, Veerle Keuppens, Christel Op de Beeck, Carlijn Pereira, Tine Rommens, Joris Smeets, David Vits.

Voorzitter en ondervoorzitter - Liesbet Heyvaert en An De Moor.

Opdracht – samenstelling adviesgroep

Stuurgroep/klankbordgroep – kerngroep – voorzitter en ondervoorzitter

- ✓ bracht expertise samen uit **verschillende domeinen** (onderwijs, onderzoek, het brede socio-culturele veld, welzijn, bibliotheken, uitgeverijen, jeugdwerk);
- ✓ **reikte telkens voor elk actieterrein thema's, discussiepunten en voorstellen aan**, die vervolgens verder werden besproken binnen de kerngroep;
- ✓ fungeerde als finaal **klankbord** bij de OD's en acties die door de kerngroep werden geformuleerd.

Opdracht – samenstelling adviesgroep

Stuurgroep – kerngroep – voorzitter en ondervoorzitter

- ✓ werkte op basis van de input van de stuurgroep een **eerste voorstel van operationalisering** uit en legde dit voor aan de stuurgroep;
- ✓ werkte vervolgens op basis van de feedback van de stuurgroep het **finale voorstel** uit;
- ✓ hield de pen vast van de **adviesnota**.

Opdracht - aandachtspunten

- **Urgentie**
- Inzetten op **structurele** veranderingen
- **Systeemperspectief** hanteren: grote uitdagingen durven benoemen
- Concreet **plan van aanpak** uitwerken: actiegericht
- De **niet-lezers** meebrengen
- Primaire focus op lezen in het **Nederlands**

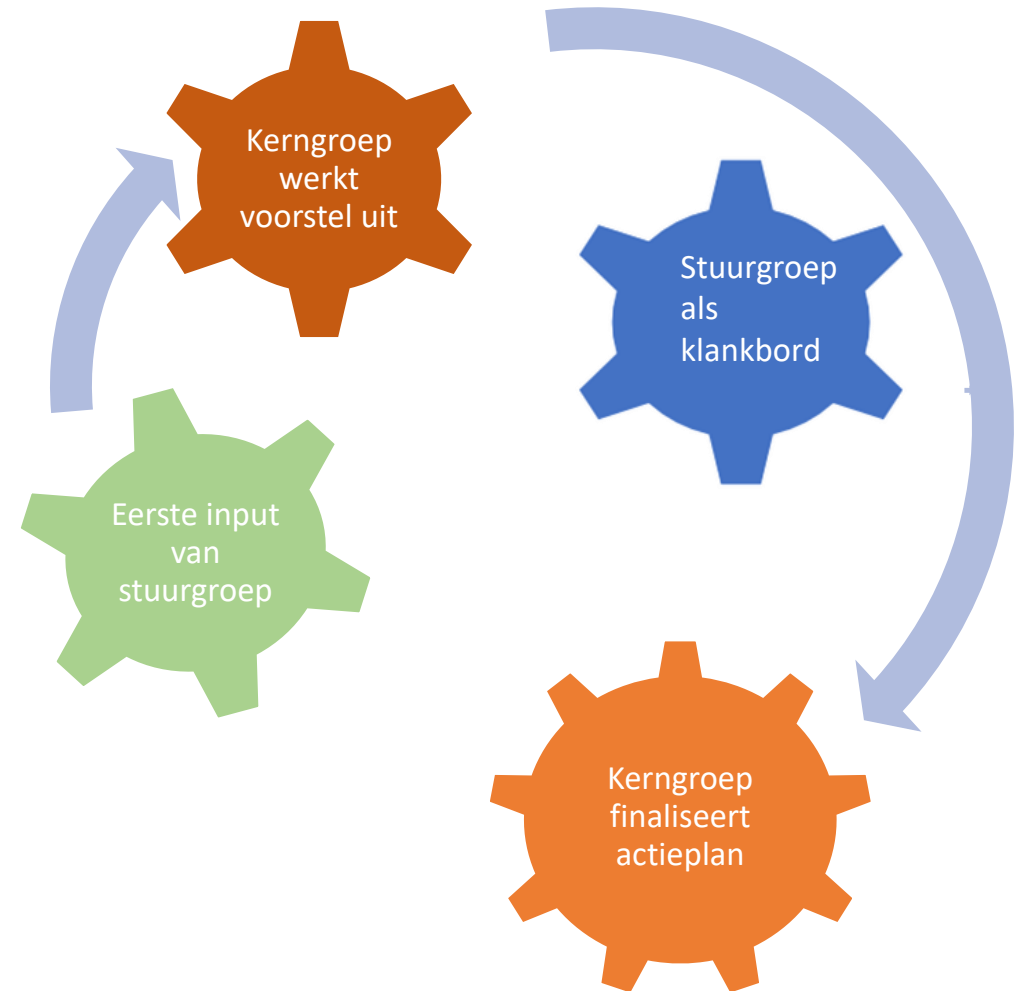
Het Leesoffensief in vogelvlucht

- Aanleiding
- Opdracht
- **Werkwijze**
- Adviesnota
- Eerste initiatieven
- Oproep

Werkwijze

- 3 maanden | 12 vergaderingen
- 1 cyclus per actieterrein
- Aangevuld met extra overlegmomenten met partners uit onderwijsveld, bibliotheeksector, socio-culturele veld, ...

Het Leesoffensief in vogelvlucht

- Aanleiding
- Opdracht
- Werkwijze
- **Adviesnota – doelgroepen, krijtlijnen, doelstellingen en acties**
- Eerste initiatieven
- Oproep

Adviesnota - Doelgroepen

- 1/ **Jonge kinderen** die nog niet zelf kunnen lezen, **zwakke of moeilijke lezers en niet-lezers**;
- 2/ De **entourage** van de hoofddoelgroep;
- 3/ Een brede groep van **vrijwilligers** die bereid zijn als tutor of begeleider te helpen;
- 4/ **Bestuurders** op het lokale en bovenlokale niveau.

Adviesnota – Krijtlijnen

1/ De uitdagingen zijn groot, maar **we vertrekken niet van nul**: er zijn veel goede praktijken, het enthousiasme en de expertise zijn er om het tij te keren.

2/ Het Leesoffensief wil de dalende leesvaardigheid en leesmotivatie in Vlaanderen **aan de wortel aanpakken**, op een **samenhangende en systemische** manier.

Adviesnota – Krijtlijnen

3/ We pakken **leesvaardigheid (technisch en begrijpend lezen) en leesmotivatie geïntegreerd** aan, als deel van een breed cluster van kennis, vaardigheden en attitudes die op elkaar inwerken, als een **complexe competentie** die onlosmakelijk verbonden is met andere competenties als spreken, luisteren en schrijven.

4/ We maken van het Leesoffensief een **brede maatschappelijke uitdaging** en trekken iedereen in hetzelfde 'leesbad': (groot)ouders, opvoeders, leraren, lerarenopleiders, kinderbegeleiders, bibliotheekmedewerkers, jeugdwerkers en ook beleidsmakers.

Adviesnota – Krijtlijnen

5/ De basis van leesvaardigheid, leesmotivatie en leesplezier wordt lang voor het formele leesonderwijs gelegd.

We beginnen daarom bij de **allerjongsten** en maken alle ouders, grootouders, opvoeders, kinderbegeleiders en kleuterleid(st)ers bewust van de cruciale rol die zij te spelen hebben.

Adviesnota – Krijtlijnen

6/ Het Leesoffensief wil **iedereen** aan het lezen krijgen. We hanteren dan ook een fijnmazige aanpak, grijpen de kansen **binnen de onderwijscontext** maximaal, maar vergeten **ook de buitenschoolse context** niet en nemen lokale brugfiguren, socio-culturele organisaties, en de buitenschoolse opvang en activiteiten mee.

We vergeten daarbij de **kinderbegeleiders- en leraren-in-opleiding** niet.

Adviesnota – Krijtlijnen

7/ We creëren voor alle doelgroepen **kwantitatieve leesomgevingen**, die uitnodigen om te lezen en te blijven lezen: via een aantrekkelijk, inclusief en toegankelijk boekenaanbod, zowel digitaal als niet-digitaal, en zichtbare, inspirerende leesplekken.

De **bibliotheek** vormt de spil in het lokale leesnetwerk en wordt versterkt in haar leesbevorderende opdracht.

Adviesnota – Krijtlijnen

8/ Doorheen alle leescontexten, schools én buitenschools, ontwikkelt het Leesoffensief **drie instrumenten** die samen de kwaliteit en coherentie ervan bewaken:

- a. een **(voor)leeskader** – onderzoeksgeïnformeerde informatie en inspiratie rond goed (voor)lezen en hoe anderen erbij te helpen.
- b. een **(voor)leesscan** – een instrument aan de hand waarvan reflectie kan worden opgestart over de leesaanpak, over hoe meer aandacht te besteden aan (voor)lezen, leesomgeving en leescultuur.
- c. **vorming/professionalisering** – een kwaliteitsvol aanbod op maat van de doelgroep om kader en scan ingang te doen vinden

Adviesnota – Krijtlijnen

9/ Een duurzaam Leesoffensief vraagt een gerichte onderzoeks aanpak en **langdurig, praktijkgericht en participatief onderzoek.**

De **vlotte doorstroming van de onderzoeksresultaten** naar alle betrokken actoren en de communicatie over de goede praktijken en successen die worden geboekt, maken integraal deel uit van deze onderzoeksagenda.

Adviesnota – Krijtlijnen

10/ Een uitdaging van deze omvang vraagt **een sterke coördinatie**, waarbij alle betrokkenen in Vlaanderen **beleidsdomeinoverstijgend** en (1) van bij de start afstemmen, (2) samen de koers uitzetten én (3) monitoren en evalueren wat wordt uitgerold.

11/ De boodschap van het Leesoffensief moet luid en duidelijk klinken. Ze wordt daarom kracht bijgezet met een **volgehouden, meerjarige communicatiecampagne**.

12/ De problemen aan de wortel aanpakken, vraagt niet alleen focus, ambitie en tijd, maar ook **middelen**. Investeren in lezen is investeren in de toekomst van Vlaanderen, haar burgers en haar welvaart.

Adviesnota - strategische doelen

SD1 – BEWUSTMAKING

We maken de brede maatschappij bewust **van het belang van lezen en van de rol die ieder kan spelen** bij het bevorderen van levenslang lezen. We reiken hiervoor de nodige informatie, instrumenten en vorming aan.

SD2 – DE BIBLIOTHEEK ALS SPIL

We versterken de werking en brede maatschappelijke verankering van bibliotheken als spil van het **lokale leesnetwerk**.

SD3 – EEN KRACHTIGE LEESOMGEVING

We nodigen iedereen uit tot lezen door van Vlaanderen een krachtige leesomgeving te maken, met een **inclusief en aantrekkelijk, digitaal en niet-digitaal boekenaanbod**.

Adviesnota - strategische doelen

SD4 – LOKALE SAMENWERKING

We zetten voluit in op levenslang lezen en versterken de samenwerking tussen de **lokale onderwijs-, welzijns- en socio-culturele actoren** en de **bibliotheek**.

SD5 – DE ALLERJONGSTEN

We versterken de aandacht voor **taalstimulering** en **vroeggeletterdheid** bij wie professioneel bezig is met baby's, peuters en kleuters en stimuleren interactief **voorlezen**.

SD6 – SCHOOLGAANDE KINDEREN EN JEUGD

We maken van het leerplichtonderwijs een **krachtige leesomgeving** waarbinnen leraren, lerarenteams en directies over alle **instrumenten** beschikken om kwaliteitsvol leesonderwijs te garanderen en aan leesbevordering te werken, inclusief kwaliteitsvolle en aantrekkelijke **leermaterialen**.

Adviesnota - strategische doelen

SD7 – INZETTEN OP DE TOEKOMST

We versterken de vaardigheden van alle **toekomstige kinderbegeleiders en leraren** op het vlak van taalstimulering, vroeggeletterdheid en/of (voor)leesdidactiek.

SD8 – ONDERZOEK, COÖRDINATIE EN OPERATIONALISERING

We zorgen voor een **coherente aansturing** en maken van het Leesoffensief een **breed gedragen, onderzoeksgeïnformeerde en praktijkgerichte langetermijninspanning**.

Adviesnota – van SD naar OD naar **Acties**

- De strategische doelen werden verder uitgewerkt in 30 meer concrete operationale doelstellingen, die op hun beurt werden vertaald in **50 concrete acties**;
- Per actie werden de **trekkers**, de beoogde **resultaten** en de **timing** omschreven. Waar mogelijk werd ook een voorstel van **budgettering** gegeven.
- De acties zijn **niet-exhaustief**, maar worden door de adviesgroep naar voren geschoven als **prioritair**.

SD1 – BEWUSTMAKING - acties

Langetermijn
leescampagne

Didactische (voor)leeskaders
voor leraren kleuter-, lager-
en secundair onderwijs

Leesscans voor
beleidsverantwoordelijken
en schoolteams

(Voor)leeskaders op maat
voor (groot)ouders,
opvoeders en voogden, en
voor de brede socio-
culturele sector

Aangepast vormings- en
professionaliseringsaanbod

Schaalbaar model van
leestutoring

SD2 – DE BIBLIOTHEEK ALS SPIL - acties

Expertisenetwerken

Versterking basisvorming
bibliotheekmedewerkers

Projectfinanciering voor
leesbevordingsinitiatieven
en samenwerking met
lokale actoren

Kwaliteitskader
bibliotheekwerking

SD3 – EEN KRACHTIGE LEESOMGEVING - acties

Breed
maatschappelijk
bewustzijn rond
leescultuur en
leesomgeving

Mini-bib in elke
kinderopvang-
locatie

Mini-bib in elk
consultatie-
bureau Kind en
gezin

Financieel
concept voor
integratie
boeken-
collecties op
school

Uitgebreid digitaal
aanbod voor iedereen
die het moeilijk heeft
met lezen en voor wie
Nederlands leert

Onderwijscollectie
op e-
boekenplatform
cloudLibrary

Bredere
bekendheid
aanbod Daisy-
luisterboeken

SD4 – LOKALE SAMENWERKING

Uitbreiding Boekstart
naar kleuteronderwijs

Informereren van lokale
brugfiguren

Inspireren van
buitenschoolse opvang
m.b.t. (voor)lezen en
stimulerende
leesomgeving

Inspiratiekader
'buitenschoolse opvang
en vrijetijdsactiviteiten'

Instrumenten & goede
praktijken voor socio-
culturele sector

SD5 – DE ALLERJONGSTEN

Opgeschaald
vormingsaanbod
'interactief voorlezen'
voor kinderbegeleiders

Didactisch
(voor)leeskader voor
kleuteronderwijs

Professionaliserings-
aanbod rond scan en
didactisch kader voor
kleuteronderwijs

Scan stimulerende
leesomgeving

Voorleesscan voor
kleuterscholen

SD6 – SCHOOLGAANDE KINDEREN EN JEUGD

Didactisch
(voorlees)kader
voor lager onderwijs

Didactisch leeskader
voor secundair
onderwijs

Didactische kaders
i.s.m. educatieve
uitgeverijen

Professionalisering
rond leeskaders
voor lager en
secundair onderwijs

Educatief materiaal
rond creatief
schrijven

Ondersteuning van
leraren bij de
Literaire Canon

SD6 – SCHOOLGAANDE KINDEREN EN JEUGD

Monitoring en
opschaling van de
leesscan

Afstemming
auteurslezingen op
noden in onderwijsveld
& opzetten
leesresidenties

Co-monitoring van de
leesdidactiek en -beleid
door de
Onderwijsinspectie

Betere afstemming tussen scholen,
leraren,
leesbevorderingsorganisaties en
bibliotheken en ondersteunend
materiaal voor leescampagnes op
school.

Breder aanbod van
diagnostische toetsen
voor begrijpend lezen
(lager en secundair
onderwijs)

SD7 – INZETTEN OP DE TOEKOMST

Bewaking van kennis en vaardigheden rond taalstimulering en vroeggeletterdheid bij opleidingen die toeleiden naar kinderbegeleiding.

Bewaken van kennis en vaardigheden bij leraren kleuteronderwijs

Integratie (voor)leeskader in de lerarenopleidingen lager onderwijs en NL en PAV

Laagdrempelig leeskader in *alle* lerarenopleidingen secundair onderwijs

Lerende netwerken tussen professionele lerarenopleidingen en educatieve masters

Lerarenopleidingen zijn krachtige leesomgevingen, i.s.m. leesbevorderingsorganisaties en bibliotheken

Belang van lezen benadrukken bij beginnende leraren

SD8 – ONDERZOEK, COÖRDINATIE EN OPERATIONALISERING

Vertaalslag van goede
praktijken en
(onderzoeks)-resultaten
naar de gebruiker en
naar leermaterialen

Een Leesoffensief-
kwaliteitslabel
voor vorming en
professionalisering
rond lezen

Het Leesoffensief in vogelvlucht

- Aanleiding
- Opdracht
- Werkwijze
- Adviesnota
- **Eerste initiatieven**
- Oproep

Acties – Onderwijs en cultuur

LOF	Omschrijving
18	Onderzoek naar uitbreiding Boekstart naar kleuteronderwijs (i.s.m. Iedereen Leest)
34	Pilootproject rond interactief voorlezen in de basisschool (i.s.m. Iedereen Leest)
34	Ontwikkeling van dynamisch lesmateriaal rond de literaire canon (i.s.m. Literatuur Vlaanderen)
32	Uitbreiding van het aanbod auteurslezingen en leesresidenties op school (i.s.m. Literatuur Vlaanderen)

Acties - Welzijn

LOF	Omschrijving
19	Integratie van voorlezen, lezen en leesstimulering in inspiratiekader voor buitenschoolse activiteiten

Acties - algemeen

LOF	Omschrijving
1 en 11	Communicatiecampagne: gelanceerd op 20/09
1 en 11	KANTL: Leesfonds

KANTL

- start
- organisatie
- werking
- literaire canon
- agenda
- nieuws**
- contact
- YouTube/podcasts
- steun ons

nieuws / De KANTL wil met 'Leesfonds' de ontleding tegengaan

De KANTL wil met 'Leesfonds' de ontleding tegengaan

23.11.2021

Uit onderzoek (PISA en PIRLS) blijkt dat het niet goed gaat met de leesvaardigheid van onze jongeren. De Vlaamse Regering wil een inhaalbeweging realiseren met een groot Leesoffensief.

Binnen het kader daarvan wenst de KANTL (de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren) als voortrekker/pionier op te treden bij de oprichting van een **Leesfonds**.

Literaire canon

In juni 2020, vijf jaar na de oprichting van de literaire canon, maakte de KANTL een eerste update bekend van deze lijst met literaire klassiekers.

Het Leesoffensief in vogelvlucht

- Aanleiding
- Opdracht
- Werkwijze
- Adviesnota
- Resultaten
- Oproep

Oproep – vraag tot samenwerking

Vraag aan de Commissie Onderwijs om toe te zien op uitvoering van het Leesoffensief:

- geen losse acties, maar structurele, duurzame maatregelen
- met jaarlijkse terugkoppeling en dialoog in de Commissie Onderwijs
- met aandacht voor drie essentiële randvoorwaarden

Oproep - randvoorwaarden

Een geslaagd Leesoffensief vergt

- 1/ **Samenwerken** over **beleidsdomeinen** en **-termijnen**, over **bestuursniveaus** heen;
- 2/ **Duurzame professionalisering** (die tijd, middelen en erkenning vraagt);
- 3/ **Curriculaire verankering.**

DANK

Via hun steun voor het Leesoffensief tonen bestuurders dat ze het belang van een geletterde samenleving ten volle naar waarde schatten, figuurlijk én letterlijk. Ze helpen mee laaggeletterdheid te voorkomen, dragen bij aan het welzijn van de samenleving en versterken niet alleen de fundamenten van de kennis- en informatiemaatschappij maar ook het democratisch functioneren ervan.

Een Leesoffensief voor Vlaanderen, p. 14

Vragen, bedenkingen?

Word vriend voor
het lezen.

DEPARTEMENT
ONDERWIJS &
VORMING

DEPARTEMENT
CULTUUR,
JEUGD & MEDIA

DEPARTEMENT
WELZIJN
VOLKSGEZONDHEID &
GEZIN

Word vriend voor
het lezen.

DEPARTEMENT
ONDERWIJS &
VORMING

DEPARTEMENT
CULTUUR,
JEUGD & MEDIA

DEPARTEMENT
WELZIJN
VOLKSGEZONDHEID &
GEZIN